

3.4 Environmentální pilíř

Ačkoliv je koncept udržitelného rozvoje často mylně chápán jako výhradně environmentální téma, je ochrana životního prostředí pouze jedním z jeho pilířů. Možná proto autoři, kteří se zabývají udržitelným rozvojem, řadí environmentální pilíř většinou až za pilíře ekonomický a sociální. Stejně tak je tomu i v případě Strategie Ústeckého kraje. A to přesto, že je pro Ústecký kraj problematika životního prostředí nanejvýš důležitá, neboť velká část jeho území byla po staletí **zdrojem nerostných surovin** (nejen hnědého uhlí) pro celý středo-evropský region, což si spolu s rostoucím energetickým a strojírenským průmyslem vybralo následně svou daň. Z **průmyslového charakteru** této části Ústeckého kraje patrně vyplývá i jeho image kraje s kouřícími komíny a měsíční krajinou povrchových hnědouhelných dolů. Pro kraj je však neméně **významné i zemědělství**, tolik typické pro rovinaté oblasti na jihu. Ovšem přestože není zemědělská výroba běžně považována za ekologickou hrozbu, může mít i ona na životní prostředí potenciálně neblahý vliv (např. kvůli dlouhodobému intenzivnímu využívání půdy). Pro životní prostředí Ústeckého kraje jsou neméně důležité také jeho **rozsáhlé chráněné oblasti**, které patří k přírodním pokladům České republiky. Jak je vidět, kvalitu životního prostředí v Ústeckém kraji nelze stereotypně vnímat jako jednoznačně špatnou a související výhradně s průmyslem a těžbou. Tomu také odpovídá obsáhlý výběr **21 indikátorů**⁵⁷ pilíře v kombinaci se **7 titulkovými indikátory**.

Indikátory ENVIRONMENTÁLNÍHO PILÍŘE udržitelného rozvoje Ústeckého kraje

Priorita	Pracovní kód ČSÚ	Indikátor	Měrná jednotka	Dostupnost ČSÚ v současnosti
A ZVÝŠENÍ INVESTIC NA OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ				
	ENVI_A_01	Podíl pořízených investic na ochranu životního prostředí na HDP ¹⁾ - podle sídla podniku	%	Ano + Alternativa
	ENVI_A_02	Podíl pořízených investic na ochranu přírody a krajiny na HDP ¹⁾ - podle sídla podniku	%	Ano
	ENVI_A_03	Podíl pořízených investic na ochranu ovzduší a klimatu na HDP ¹⁾ - podle sídla podniku	%	Ano
B ZVÝŠOVÁNÍ KVALITY OVZDUŠÍ				
	ENVI_B_04	Podíl oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší na celkové rozloze kraje	%	Ano
	ENVI_B_05	Měrné emise skleníkových plynů	t/km ²	Ne
	ENVI_B_06	Měrné emise tuhých látek	t/km ²	Ano
	ENVI_B_07	Měrné emise NO _x	t/km ²	Ano
	ENVI_B_08	Délka sítě značených cyklotras	km	Ne
	ENVI_B_09	Podíl veřejných silničních dopravních prostředků využívající alternativní paliva	%	Ne
	ENVI_B_10	Podíl celkové rozlohy pěších zón v centrech měst a celkové rozlohy zón s omezenou dopravou z celkové rozlohy měst	%	Ne
C REVITALIZACE ZDEVASTOVANÝCH PLOCH A SANACE STARÝCH EKOLOGICKÝCH ZÁTĚŽÍ				
	ENVI_C_11	Celková rozloha nevyužívaných a zdevastovaných ploch a objektů ("brownfields")	ha	Ne
	ENVI_C_12	Podíl ploch, na nichž nebyla provedena sanace z celkové plochy starých ekologických zátěží	%	Ne
	ENVI_C_13	Rozloha nově zastavených ploch za rok	ha	Ne + Alternativa
D SNÍŽENÍ PRODUKCE ODPADŮ				
	ENVI_D_14	Produkce průmyslových odpadů na jednotku HDP ²⁾	kg/1 000 Kč	Ano + Alternativa
	ENVI_D_15	Produkce komunálního odpadu na obyvatele	kg	Ano
	ENVI_D_16	Podíl skládkování odpadů na celkovém nakládání s odpady	%	Ano
	ENVI_D_17	Podíl odpadů materiálové a energeticky využitých na celkovém nakládání s odpady	%	Ano
E POSÍLENÍ EKOLOGICKÉ FUNKCE KRAJINY				
	ENVI_E_18	Podíl trvalých travních porostů na celkové rozloze zemědělské půdy	%	Ano
	ENVI_E_19	Podíl listnatých dřevin na celkovém zalesňování	%	Ano
	ENVI_E_20	Podíl obcí do 2 000 ekvivalentních obyvatel napojených na kanalizaci s koncovou čistírnou odpadních vod	%	Ne + Alternativa
	ENVI_E_21	Podíl zemědělsky neobhospodařované půdy na celkové rozloze zemědělské půdy	%	Ano
Alternativa				
A	alt_ENVI_A_01	Podíl pořízených investic na ochranu životního prostředí na HDP ¹⁾ - podle místa realizace investice	%	Ano
C	alt_ENVI_C_13_a	Změna rozlohy zastavených ploch za rok	ha	Ano
C	alt_ENVI_C_13_b	Změna rozlohy zastavených a ostatních ploch za rok	ha	Ano
D	alt_ENVI_D_14	Produkce podnikových odpadů na jednotku HDP ²⁾	kg/1 000 Kč	Ano
E	alt_ENVI_E_20	Podíl obcí do 2 000 obyvatel napojených na kanalizaci s koncovou čistírnou odpadních vod	%	Ano

¹⁾ HDP v běžných cenách

²⁾ HDP ve srovnatelných cenách

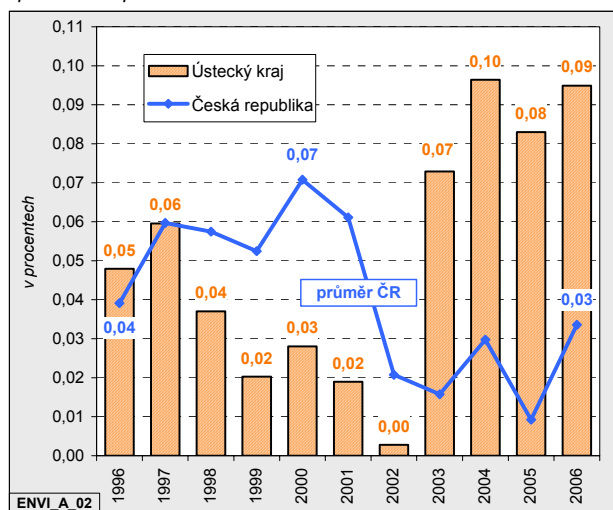
⁵⁷ Sedm z nich nemá ČSÚ k dispozici, ale pro většinu z nich ani sami autoři Strategie nenalezli vhodný zdroj dat a pouze doporučili „sledovat tyto indikátory na krajské úrovni“.

PRIORITA A: ZVÝŠENÍ INVESTIC NA OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

První priorita environmentálního pilíře Strategie udržitelného rozvoje Ústeckého kraje sleduje: „**zvýšení pořízených investic na ochranu životního prostředí, zejména na ochranu přírody a krajiny**“. Jak již bylo mnohokrát poznamenáno, všechny pilíře spolu navzájem souvisí a na jejich propojení a rovnováze je celý koncept udržitelného rozvoje postaven. Tato první priorita environmentálního pilíře je pak více než jiné propojena s ekonomickým pilířem, neboť právě ten vytváří prostředky k tomu, aby společnost mohla životní prostředí chránit a investovat do něj. Prosperující firmy si mohou dovolit technologie šetrnější k životnímu prostředí, mohou plnit, aniž by byla ohrožena jejich existence, zákonem stanovená opatření chránící životní prostředí a odvodem daní vytvářejí prostředky pro financování projektů z veřejných rozpočtů.

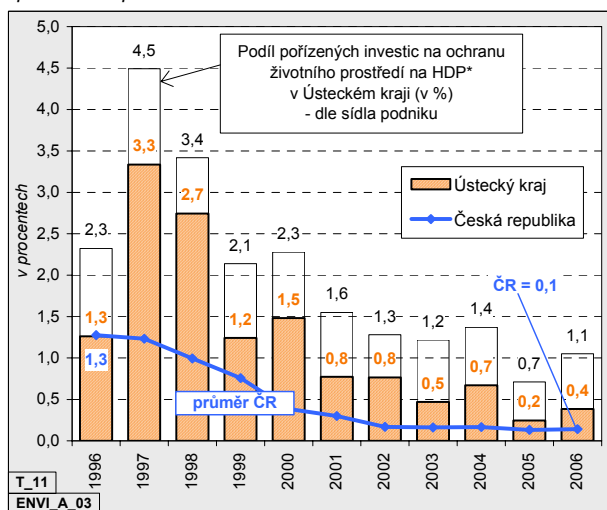
Prvním indikátorem priority je **podíl pořízených investic na ochranu životního prostředí na HDP**. Jedná se současně také o titulkový indikátor, a proto se mu zde nebudeme dále věnovat (blíže viz kapitola 3.1, kde je indikátor prezentován v podobě obou alternativ, které má ČSÚ k dispozici, tj. podle kraje sídla investora a dále podle kraje, kde se investice skutečně realizovala).

Podíl pořízených investic na ochranu přírody a krajiny z HDP* v letech 1996-2006 (v %)
- podle sídla podniku

* HDP v běžných cenách

Podíl pořízených investic na ochranu ovzduší a klimatu z HDP* v letech 1996-2006 (v %)
- podle sídla podniku

* HDP v běžných cenách

Dalším indikátorem je **podíl pořízených investic na ochranu přírody a krajiny⁵⁸ na HDP** (viz výše uvedený graf vlevo). Tyto údaje jsou standardně publikovány pouze podle kraje sídla investora. Přesto však, i díky tomu, že v Ústeckém kraji má své sídlo většina zde působících těžařských společností, které následně provádí rekultivace svých dolů, je stále smysluplné tento indikátor na krajské úrovni sledovat. Hodnota těchto investic je pouze zlomkem celkových investic na ochranu životního prostředí a o to více je závislá na realizaci velkých investičních projektů a náhodných událostech v daném roce⁵⁹. Proto také nelze vysledovat jednoznačný vývojový trend. Například výrazný nárůst investic po roce 2002 byl v Ústeckém kraji způsoben vedle povodní hlavně pokračujícími rekultivacemi bývalých dolů v okolí Ústí nad Labem a Mostu a svou roli hraje také přítomnost státního podniku Palivový kombinát Ústí nad Labem, pod který česká vláda postupně přesouvá rekultivace bývalých dolů i v jiných krajích České republiky.

Posledním indikátorem priority A je **podíl pořízených investic na ochranu ovzduší a klimatu na HDP** (viz předchozí graf vpravo). Pro Ústecký kraj je kvalita ovzduší velmi významné téma a věnuje se mu

⁵⁸ Indikátor uvádíme pro přehlednost pod původně zvoleným názvem „investice na ochranu přírody a krajiny“, přestože od roku 2002, kdy ČSÚ začal výdaje na ochranu životního prostředí členit do ještě podrobnějších oblastí (tzv. programových zaměření), je tento ukazatel publikován pod novým názvem, tj. „ochrana biodiversity a krajiny“. Do roku 1995 byl naopak používán termín „rekultivace půdy“. Do tohoto ukazatele se řadí například rekultivace v důsledku důlní činnosti či obnova lesů národních parků a chráněných krajinných oblastí. Vzhledem k tomu, že je oproti jiným oblastem **podíl investic na ochranu přírody (biodiversity) a krajiny velmi malý** v porovnání s jinými oblastmi životního prostředí, jsou v současné době tyto investice většinou publikovány v tabulkách jako součást tzv. „ostatních investic“.

⁵⁹ Například na ukončení těžby nerostných surovin v určité lokalitě, na velkých investičních projektech, na zákonem stanovených lhůtách, na přírodních katastrofách či na vyhlášených grantech z veřejných rozpočtů.

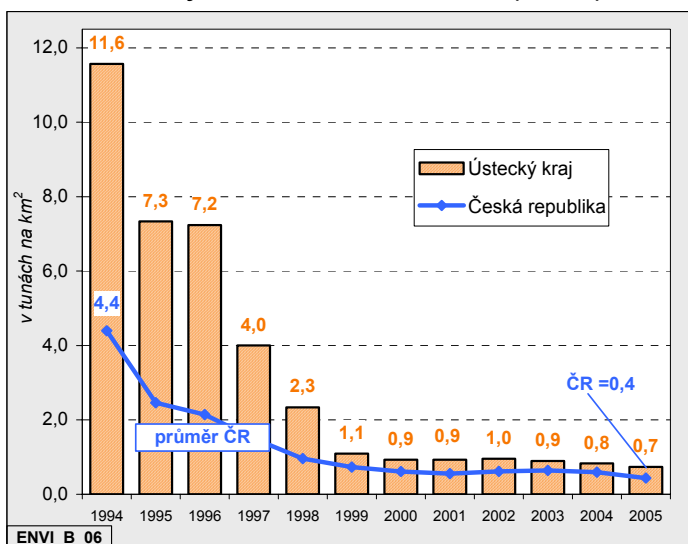
podrobně, byť z jiného pohledu, také celá následující priorita environmentálního pilíře. Bohužel i pokud jde o tento indikátor, platí, že jsou data dostupná pouze v členění podle sídla podniku. I tak jsou však data pro Ústecký kraj velmi zajímavá. Na rozdíl od investic na ochranu přírody a krajiny tvoří investice na ochranu ovzduší podstatnou část všech investic v kraji (podle sídla investora) a jsou **dlouhodobě nejvyšší v celé České republice**. Navíc vzhledem k tomu, že například energetická skupina ČEZ, a. s. nemá v Ústeckém kraji své sídlo, ale její provozovny zde působí, dá se předpokládat, že jsou zde investice na ochranu ovzduší ve skutečnosti ještě vyšší (byly to právě investice na ochranu ovzduší, které způsobily v letech 1997 a 1998 tak razantní zvýšení celkových investic na ochranu životního prostředí - toto téma také viz kapitola 3.1).

PRIORITA B: ZVYŠOVÁNÍ KVALITY OVZDUŠÍ

Druhou prioritou environmentálního pilíře je „**zvýšení kvality ovzduší snižováním emisí znečišťujících látek ze stacionárních a liniových zdrojů**“. Tato priorita úzce souvisí s prioritou D ekonomického pilíře (s omezením dopravy přímo u zdroje), neboť doprava je jedním z liniových zdrojů znečištění. Pro hodnocení priority bylo vybráno sedm indikátorů, z nichž ovšem čtyři nemá ČSÚ k dispozici (pro tři z nich ani autoři Strategie nenalezli adekvátní zdroj dat). Prvním z těchto indikátorů jsou **měrné emise skleníkových plynů**, které jsou standardně publikovány pouze za celou ČR; dalším je **délka značených cyklotras**⁶⁰ a posledními požadovanými indikátory, které ČSÚ nemůže poskytnout ze svých zdrojů, jsou **podíl veřejných silničních dopravních prostředků využívajících alternativní paliva** a **podíl celkové rozlohy pěších zón v centrech měst a celkové rozlohy zón s omezenou dopravou z celkové rozlohy měst**.

Prvním indikátorem priority B, který je v současné době dostupný, je **podíl oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší**. Jedná se však zároveň o titulový indikátor, kterému jsme se podrobně věnovali v kapitole 3.1, a proto zde již nebude znovu prezentován. Na rozdíl od tohoto indikátoru, který zachycuje přímo kvalitu ovzduší v kraji (imise), sledují následující indikátory faktory kvality ovzduší (emise). Jako první z těchto indikátorů jsou **měrné emise tuhých látek**⁶¹ (viz graf níže). Český statistický úřad publikuje tato data nejen v celkovém objemu vyprodukovaných emisí, ale také podle jednotlivých typů zdrojů znečištění, tj. podle toho, zda se jedná o velké (REZZO 1), střední (REZZO 2) či malé (REZZO 3) stacionární zdroje znečištění nebo o mobilní zdroje znečištění (REZZO 4)⁶². Autoři Strategie přesně nedefinovali, zda má být indikátor sledován za všechny tyto zdroje dohromady, či jen za některé z nich. Až z hodnot indikátoru, které byly ve Strategii uvedeny, vyplynulo, že byla patrně dána přednost indikátoru za REZZO 1-3. Ovšem vzhledem k tomu, že

Měrné emise tuhých látek* v letech 1994-2005 (v t/km²)

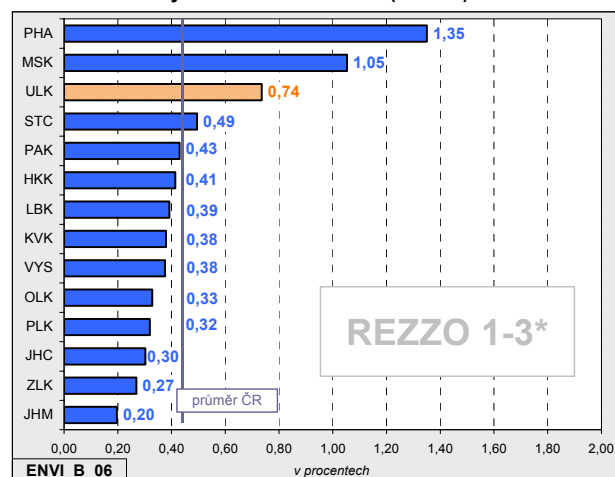
* REZZO 1-3: REZZO 1 - velké zdroje znečištění, REZZO 2 - střední zdroje znečištění, REZZO 3 - malé zdroje znečištění; REZZO 4 - mobilní zdroje znečištění (zde nejsou zahrnuty)

priorita má zahrnovat i liniové zdroje znečištění a REZZO 4 (mobilní zdroje) jsou významným původcem emisí tuhých látek v ovzduší, uvádíme v grafech na následující straně alespoň mezikrajské porovnání obou možných ukazatelů (REZZO 1-3 a REZZO 1-4). Jak je patrné ze všech grafů týkajících se tohoto indikátoru, Ústecký kraj se dlouhodobě pohybuje nad celorepublikovým průměrem. Pozitivní však byl **krajský trend kopírující klesající vývoj v celé ČR**. Od roku 1994 velké zdroje znečištění, které se podílí na celkových emisích stacionárních zdrojů (REZZO 1-3) zhruba 70 %, snížily své emise tuhých látek téměř o 94 % a k podobnému poklesu došlo i u středních a menších zdrojů znečištění.

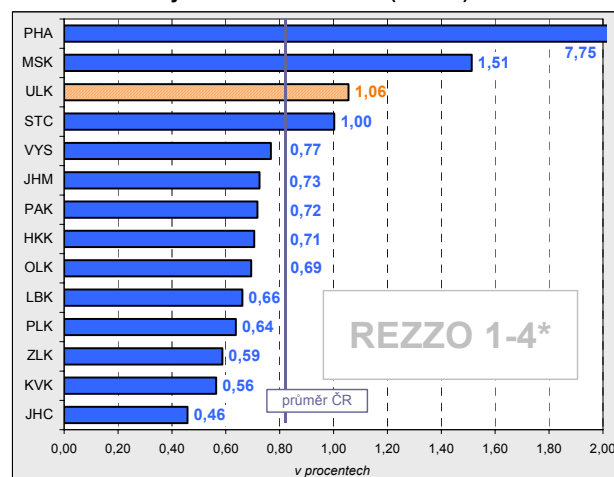
⁶⁰ Data však může mít k dispozici samotný Krajský úřad Ústeckého kraje případně Klub českých turistů.

⁶¹ Emise nejsou sledovány podle sídla podniku, ale podle místa, kde jsou vypouštěny.

⁶² Podrobnější metodika - viz například v příslušné kapitole Statistické ročenky Ústeckého kraje.

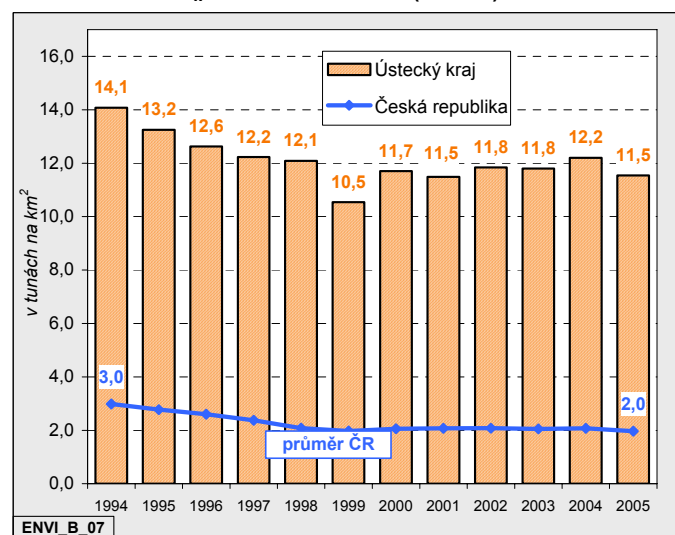
Měrné emise tuhých látek v roce 2005* (v t/km²)

* REZZO 1-3: REZZO 1 - velké zdroje znečištění, REZZO 2 - střední zdroje znečištění, REZZO 3 - malé zdroje znečištění; REZZO 4 - mobilní zdroje znečištění (zde nejsou zahrnuty)

Měrné emise tuhých látek v roce 2005* (v t/km²)

* REZZO 1-4: REZZO 1 - velké zdroje znečištění, REZZO 2 - střední zdroje znečištění, REZZO 3 - malé zdroje znečištění; REZZO 4 - mobilní zdroje znečištění

Pokud porovnáváme kraje pouze podle měrných emisí, které vyprodukují střední a malé zdroje znečištění (REZZO 2-3), Ústecký kraj se rázem stává krajem s průměrnými emisemi. Jedním z významných důvodů je samozřejmě relativně vysoká míra urbanizace s menším počtem rodinných domů a lokálních topenišť. V souvislosti s razantním poklesem emisí v 90. letech je ovšem nutné upozornit na to, že vedle lepších technologií a legislativních opatření na ochranu ovzduší⁶³ se na snižování emisí podílela také změna ekonomické struktury při transformaci ekonomiky z původně centrálně plánované na tržní. V krátkém časovém horizontu ovlivňuje celkový objem emisí také hospodářský cyklus. Toto upozornění platí o emisích obecně, a tedy i o **měrných emisích oxidů dusíku (NO_x)**, které jsou posledním indikátorem této priority. Jak je z níže uvedeného grafu patrné, v případě emisí NO_x nedošlo k tak dramatickému poklesu, jako u emisí tuhých látek. Velké stacionární zdroje znečištění, které produkují zhruba 98 % emisí NO_x v kraji (ze stacionárních zdrojů),

Měrné emise* NO_x v letech 1994-2005 (v t/km²)

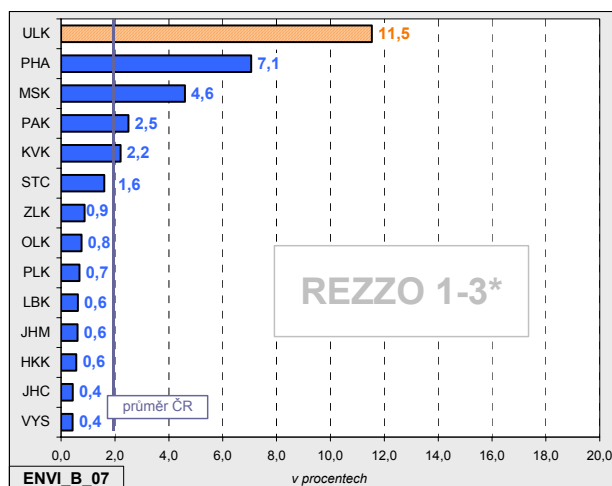
* REZZO 1-3: REZZO 1 - velké zdroje znečištění, REZZO 2 - střední zdroje znečištění, REZZO 3 - malé zdroje znečištění; REZZO 4 - mobilní zdroje znečištění (nejsou zahrnuty)

snížily za 12 let své emise o necelých 17 %⁶⁴ a po celé sledované období se Ústecký kraj pohyboval zhruba okolo pětinasobku republikového průměru. ČSÚ standardně publikuje (až do okresů) také emise dalších základních znečišťujících látek: **oxid siřičitý (SO₂)**⁶⁵ a **oxid uhelnatý (CO)**. Tyto ukazatele však nejsou do indikátorové sady Strategie Ústeckého kraje zařazeny. I v případě těchto znečišťujících látek bohužel patří Ústecký kraj ke krajům s nejvyššími hodnotami v České republice. Jedná se o přímý důsledek jeho nerostného bohatství, které z něj udělalo vhodnou lokalitu pro výstavbu tepelných elektráren na hnědé uhlí, a tím i energetickou základnu pro zbytek ČR. Zvýšené emise pak bohužel vedou k celkovému zhoršení kvality ovzduší – viz indikátor podíl oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší (kapitola 3.1).

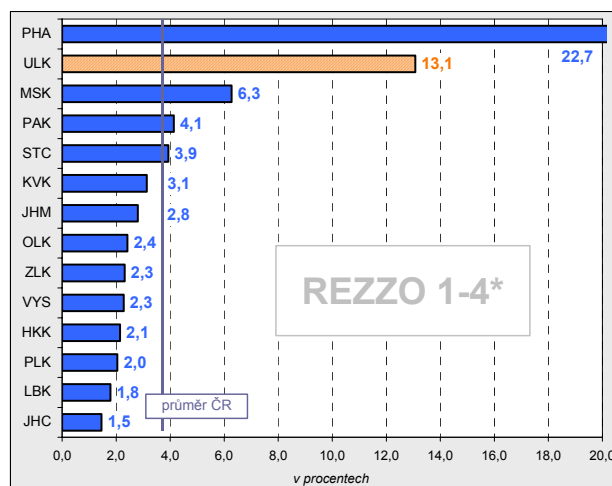
⁶³ U velkých zdrojů znečištění jejich realizace vyvrcholila v letech 1997-1998. Spolu s tím byly domácnosti v průběhu 90. let motivovány k přechodu od tuhých paliv k topení elektřinou a zemním plynem.

⁶⁴ Stejně jako v případě emisí tuhých látek došlo k velkému snížení emisí NO_x již před rokem 1994, od kterého jsou k dispozici celkové emise REZZO 1-3. Proto v textu porovnáváme pouze emise za posledních 12 let. Pokud bychom srovnávali objem emisí NO_x v roce 1991 a 2005, pak by se celkový pokles emisí v kraji pohyboval okolo 68%. Emise středních a malých zdrojů znečištění (REZZO 2-3) snížily emise NO_x mezi lety 1994 a 2005 o téměř 60 %.

⁶⁵ viz kapitola 2

Měrné emise* No_x v roce 2005 (v t/km²)

* REZZO 1-3: REZZO 1 - velké zdroje znečištění, REZZO 2 - střední zdroje znečištění, REZZO 3 - malé zdroje znečištění; REZZO 4 - mobilní zdroje znečištění (zde nejsou zahrnuty)

Měrné emise* No_x v roce 2005** (v t/km²)

* REZZO 1-4: REZZO 1 - velké zdroje znečištění, REZZO 2 - střední zdroje znečištění, REZZO 3 - malé zdroje znečištění; REZZO 4 - mobilní zdroje znečištění
 ** V kapitole 2 jsou uvedeny i hodnoty měrných emisí NO_x v roce 2006 (za zdroje REZZO 1-4), ovšem z důvodu nedostupnosti dat v době zpracování publikace za REZZO 1-3 v roce 2006, byl pro srovnání zvolen rok 2005.

PRIORITA C: REVITALIZACE ZDEVASTOVANÝCH PLOCH A SANACE STARÝCH EKOLOGICKÝCH ZÁTĚŽÍ

Třetí priorita environmentálního pilíře je ve Strategii Ústeckého kraje definována jako „**efektivní a dostatečně rychlá revitalizace nevyužívaných zdevastovaných ploch a objektů (tzv. brownfields) Ústeckého kraje, sanace starých ekologických zátěží a omezení živelné výstavby na „zelené louce“ mimo kompaktně zastavěná území měst a obcí**“.

K hodnocení situace v této oblasti byly vybrány tři indikátory, z nichž však není ani jeden podle autorů Strategie k dispozici nejen na úrovni krajů, ale ani na úrovni celé České republiky. Jedná se o **celkovou rozlohu nevyužívaných zdevastovaných ploch a objektů (tzv. brownfields)**⁶⁶, dále o **podíl ploch, na nichž nebyla provedena sanace z celkové plochy starých ekologických zátěží**⁶⁷, a také o **rozlohu nově zastavovaných ploch za rok**. Jak již bylo zmíněno například v kapitole 3.1 (indikátor zornění či lesnatost) či v kapitole 3.2 (indikátor ekologického zemědělství), ČSÚ každoročně přebírá od Českého úřadu zeměměřického a katastrálního (ČÚZK) rozlohu území a pozemků podle jednotlivých kategorií⁶⁸ a jednou z nich jsou i **zastavěné plochy**⁶⁹. Vývoj tohoto ukazatele se tedy nabízí jako alespoň částečná náhrada za původně zařazený, ale nedostupný indikátor nově zastavěných ploch. Problém je ovšem v interpretaci těchto dat. Zvětšení rozlohy zastavěných ploch totiž nemusí nutně znamenat, že se nově zastavěly dosud nezastavěné pozemky. Může se například jednat pouze o změnu zařazení pozemků z kategorie zastavěných ploch do tzv. ostatních ploch⁷⁰, což znamená, že se nezměnila skutečná rozloha pozemků, které člověk intenzivně využívá na úkor těch, které jsou člověkem relativně méně dotčeny (např. lesy či trvalé travní porosty).

⁶⁶ Určitý přehled o tzv. brownfields má samotný Krajský úřad Ústeckého kraje a Agentura pro podporu podnikání a investic Czechinvest, které se snaží pro tyto plochy nalézt investory.

⁶⁷ Zdrojem dat blízkých tomuto indikátoru by mohl být Hor (MPO) 1-01 Roční výkaz báňsko-technických a provozních údajů Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, v rámci kterého se zjišťuje také **přehled ploch dotčených těžbou nerostných surovin a po těžbě rekultivovaných ploch**. Data jsou zpracovávána ČGS – Geofondem a publikována mimo jiné také v Statistické ročenice životního prostředí České republiky, na které se rovněž podílí Český statistický úřad. **Přehled starých ekologických zátěží** má k dispozici Ministerstvo životního prostředí, souhrnný přehled do jednotlivých krajů je rovněž součástí Statistické ročenky životního prostředí ČR.

⁶⁸ Český statistický úřad má k dispozici od Českého úřadu zeměměřického a katastrálního data o druzích pozemků až do úrovně katastrálních území. Jedná se o **zemědělskou půdu** (ornou půdu, zahrady, ovocné sady, chmelnice, vinice a trvalé travní porosty) a o **nezemědělskou půdu** (lesy, vodní plochy, zastavěné plochy a ostatní plochy).

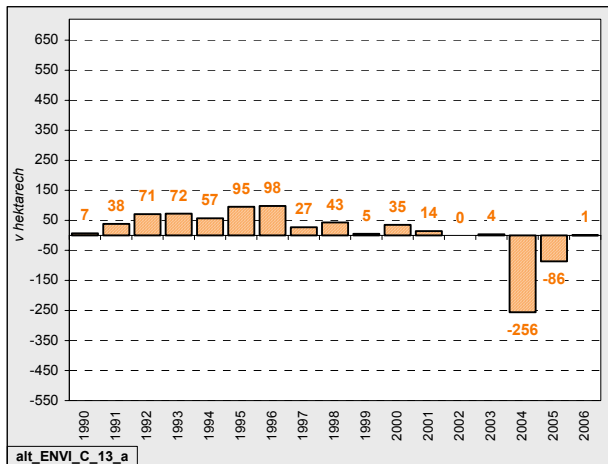
⁶⁹ Zastavěné plochy a nádvoří jsou pozemky, na kterých jsou postaveny budovy (kromě skleníků a japanů) a nádvoří náležící k obytným, hospodářským nebo průmyslovým budovám jako jejich příslušenství.

⁷⁰ Mezi ostatní pozemky patří například skladištní a dílenské prostory, pozemky určené k dopravě a telekomunikaci, pozemky určené k rekreaci či pro tělesnou výchovu nebo také (pro Ústecký kraj tolik důležité) pozemky určené k dobývání nerostů a jiných surovin, ukládání vedlejších produktů při těžbě nerostů, manipulační prostory apod.

Ovšem vzhledem k tomu, že zastavěné plochy představují pouze 1,7 % celkové rozlohy kraje a že z formulace této priority vyplývá spíše než sledování pouze zastavěných ploch (ve smyslu definice ČÚZK) sledování ploch, které jsou velmi intenzivně využívány člověkem, nabízíme ještě jeden alternativní ukazatel: **meziroční změna rozlohy zastavěných a ostatních ploch** v kraji.

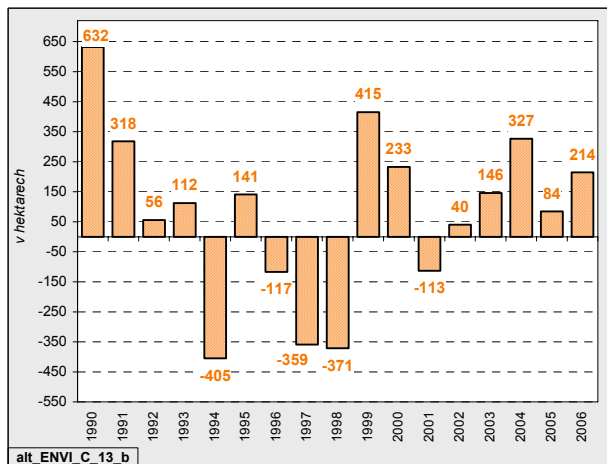
Meziroční změna rozlohy ZASTAVĚNÝCH ploch v Ústeckém kraji v letech 1990-2006 (v ha)

Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální (ČÚZK)

Meziroční změna rozlohy ZASTAVĚNÝCH a OSTATNÍCH ploch v Ústeckém kraji v letech 1990-2006 (v ha)

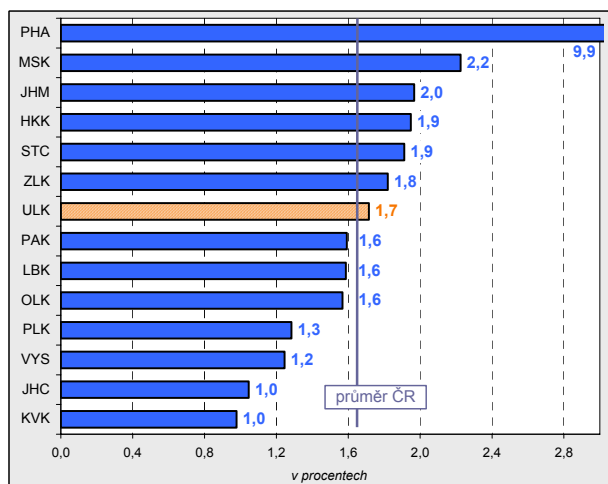
Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální (ČÚZK)

Vzhledem k tomu, že tzv. ostatní plochy představují zhruba 14,6 % rozlohy celého Ústeckého kraje, jsou to právě tyto pozemky, které určují celkový vývoj námi navrženého ukazatele. Největší změny rozlohy tzv. ostatních pozemků jdou samozřejmě většinou na vrub povrchové těžbě hnědého uhlí v Severočeské hnědouhelné páni (ve správních obvodech Bílina, Chomutov, Kadaň, Litvínov, Most a Teplice)⁷¹. Jak je z uvedených grafů patrné, změny rozlohy těchto pozemků se mezi jednotlivými lety velmi liší a jednoznačný trend se z těchto dat dá jen těžko vysledovat. Samozřejmě že se v nich odráží i výstavba průmyslových komplexů, skladovacích prostor i rodinných domů tzv. na zelené louce, nicméně vedle toho zahrnují i jiné změny ve využívání půdy, většinou mnohem většího rozsahu, které zcela zastíní tyto drobnější. Přesto nám o dlouhodobém trendu alespoň trochu napoví samotný fakt, že se za posledních 18 let rozloha zastavěných a ostatních ploch v kraji zvětšila o více než 1 354 hektarů, což představuje asi 0,25 % celkové rozlohy kraje (v ČR jako celku se jednalo zhruba 0,21 % celkové rozlohy).

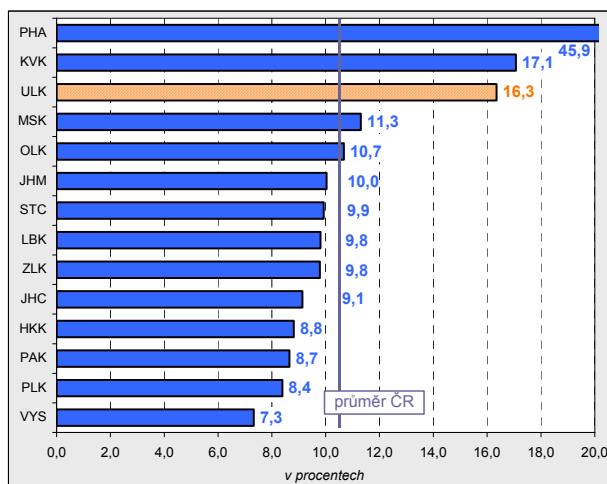
Podíl ZASTAVĚNÝCH ploch na celkové rozloze kraje v roce 2006 (v %)

Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální (ČÚZK)

Podíl ZASTAVĚNÝCH a OSTATNÍCH ploch na celkové rozloze kraje v roce 2006 (v %)

Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální (ČÚZK)

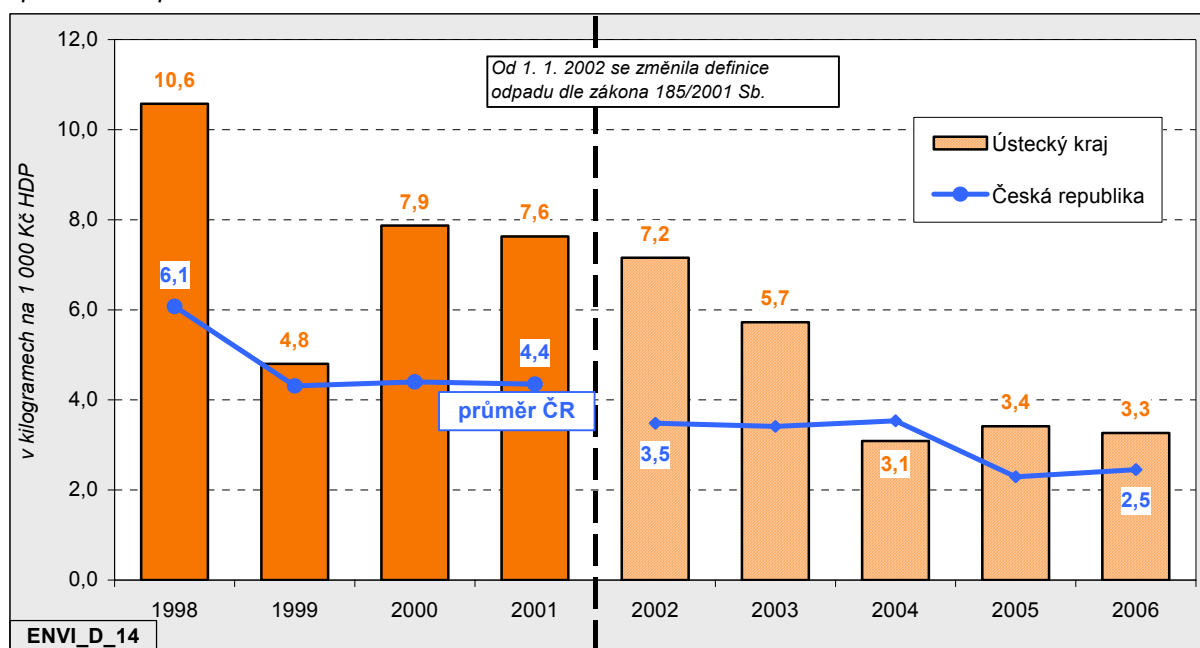

⁷¹ Například v letech 1994, 1997 a 1998 došlo k výraznému snížení rozlohy pozemků spadajících do kategorie ploch ostatních, a to ve prospěch lesů či trvalých travních porostů; naopak v letech 1999 či 2004 se na úkor zemědělské půdy a zastavěných ploch jejich rozloha zvyšovala (viz první dva grafy na této straně).

PRIORITA D: SNÍŽENÍ PRODUKCE ODPADŮ

Vedle emisí vypouštěných do ovzduší a rozšiřování zastavěných ploch představují odpady další důležitý faktor kvality životního prostředí v kraji. Proto si Strategie Ústeckého kraje vytyčila jako další prioritu „**snížení produkce odpadů a předcházení jejich vzniku s důrazem na environmentálně šetrné nakládání s odpady**“. O velkém významu, který je této problematice přisuzován, svědčí i zařazení prvního indikátoru této priority (produkce průmyslových odpadů na jednotku HDP) mezi titulkové indikátory. Mnohé z této oblasti tedy již zaznělo v kapitole 3.1, a proto to zde není třeba opakovat (přesto se i u prvního indikátoru ještě zastavíme). Na úvod ještě připomeňme, že velkým úskalím při hodnocení dat ČSÚ v této oblasti je jejich sledování **pouze podle sídla podniku**, nikoliv podle toho, ve kterém kraji podnik skutečně působí⁷², resp. kde je odpad definitivně odstraněn či využit.

Produkce průmyslových* odpadů na jednotku HDP v letech 1998-2006 (v kg/1 000 Kč)**
- podle sídla podniku

* Průmyslové odpady zahrnují odpady ze zpracovatelského průmyslu (OKEČ 15-37).

** HDP ve srovnatelných cenách

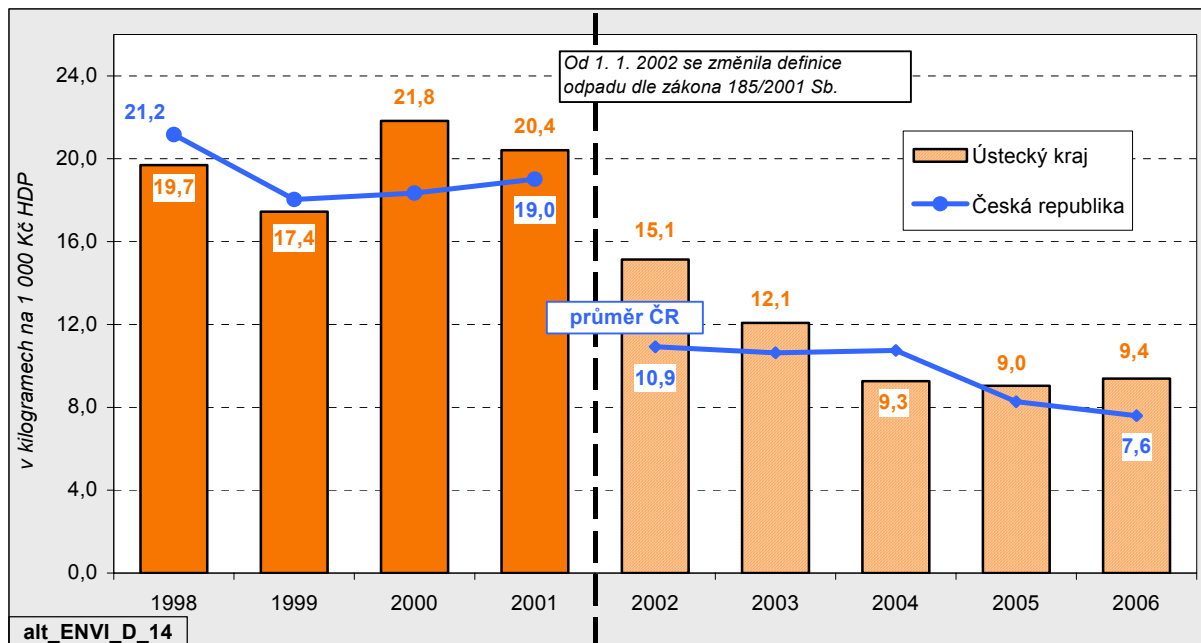
Zastavme se tedy u **produkce průmyslových odpadů na jednotku HDP**, titulkového indikátoru a zároveň prvního indikátoru této priority. V sadě titulkových indikátorů byla dána přednost vyjádření HDP v paritě kupní síly, což je sice vhodné pro mezinárodní srovnání, nikoliv však pro zachycení dlouhodobého vývoje. Zde však již dali autoři přednost vyjádření HDP v Kč, což umožňuje použití HDP ve srovnatelných cenách a vyloučit tak změny cenových relací v jednotlivých letech. Jak je z výše uvedeného grafu patrné, celorepublikově (a v Ústeckém kraji zvláště) dochází v posledních letech k poklesu produkce odpadů na jednotku HDP. To je sice stejný závěr, ke kterému jsme došli již v kapitole 3.1, ale v případě titulkového indikátoru nebyl závěr tak jednoznačný, protože v extrémním případě by mohl být klesající trend indikátoru způsoben pouze růstem cen a nikoliv poklesem objemu produkovaného odpadu. Díky vyjádření v HDP ve srovnatelných cenách je však tento pozitivní trend potvrzen. Přesto i přes významný pokles „odpadové náročnosti“ ekonomiky zůstává Ústecký kraj i nadále krajem s nadprůměrnou produkcí odpadů na jednotku HDP. Vzhledem k tomu, že průmyslové odpady zahrnují pouze odpady zpracovatelského průmyslu (tj. zhruba 35 % celkové produkce odpadů ekonomických subjektů) a zcela opomíjejí odpad z ostatních odvětví, navrhuje jako alternativní

⁷² ČSÚ získává data o odpadech z ročního statistického výkazu. Respondenty jsou ekonomické subjekty a vybrané obce (OKEČ 751). Z šetření ekonomických subjektů jsou získány údaje o podnikových a průmyslových odpadech, od obcí údaje o komunálním odpadu. Podle převažující činnosti jsou šetřeny subjekty s 20 a více zaměstnanci zařazené do oddílů OKEČ 01, 02, 10-36, 40-41, 45, 502, 505, 52, 55, 601-602, 61, 62, 642, 747, 7481, 851-852, 9211 a 93. U vybraných OKEČ 37 (zpracování druhotných surovin), 5155 (velkoobchod s chemickými výrobky) a 5157 (velkoobchod s odpadem a šrotem) jsou zahrnuty jednotky s 5 a více zaměstnanci a u OKEČ 90 (nakládání s odpady) všechny jednotky bez ohledu na počet zaměstnanců. Samostatná šetření o odpadech provádí rovněž Ministerstvo životního prostředí ČR.

indikátor **produkci podnikových odpadů na jednotku HDP** (viz graf níže). V nich jsou zahrnuty nejen průmyslové odpady, ale i odpady z energetiky, které jsou zmiňovány v prvním strategickém cíli priority, a také odpady ze všech ostatních odvětví, která jsou do šetření ČSÚ zahrnuta (data za jednotlivá odvětví jsou standardně publikována a lze tedy vytvořit libovolný indikátor zahrnující vybraná odvětví). Z vývoje indikátoru vyplývá, že nejen ve zpracovatelském průmyslu, ale v celé ekonomice dochází k poklesu produkovaného odpadu (důvody tohoto vývoje jsou zmíněny již v kapitole 3.1).

Produkce podnikových* odpadů na jednotku HDP** v letech 1998-2006 (v kg/1 000 Kč)

- podle sídla podniku

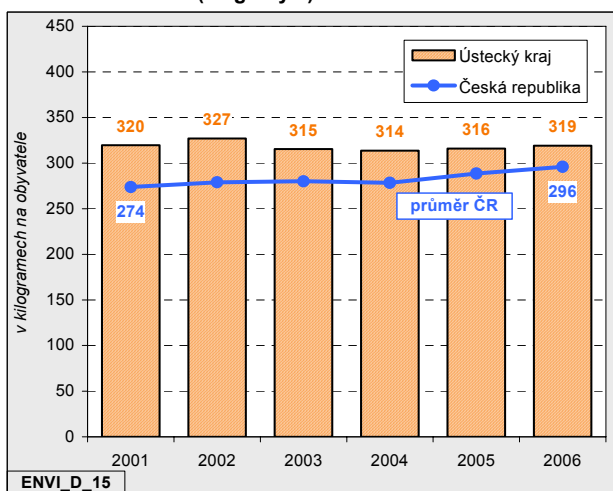

* Podnikové odpady zahrnují veškeré odpady s výjimkou komunálního odpadu.

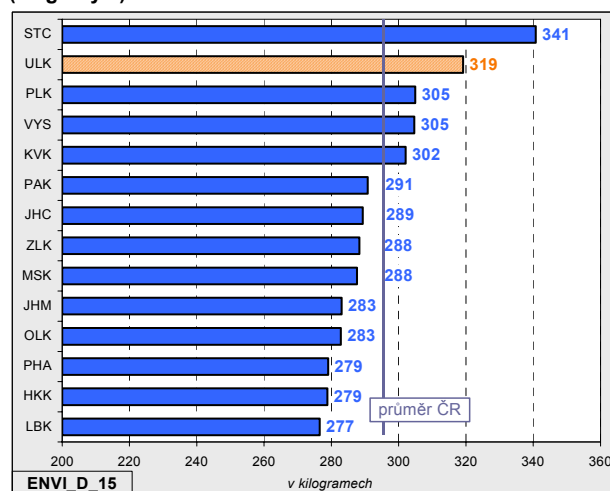
** HDP ve srovnatelných cenách

Vedle produkce podnikových odpadů je společností vytvářen také komunální odpad, tedy odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob, s výjimkou odpadů vznikajících u právnických nebo fyzických osob oprávněných k podnikání⁷³. Jak je z následujícího grafu patrné, **objem komunálního odpadu na obyvatele** byl v Ústeckém kraji v posledních letech víceméně stabilní. V České republice byl naopak trend

Produkce komunálního odpadu na obyvatele v letech 2001-2006 (v kg/obyv.)

Produkce komunálního odpadu na obyvatele v roce 2006 (v kg/obyv.)

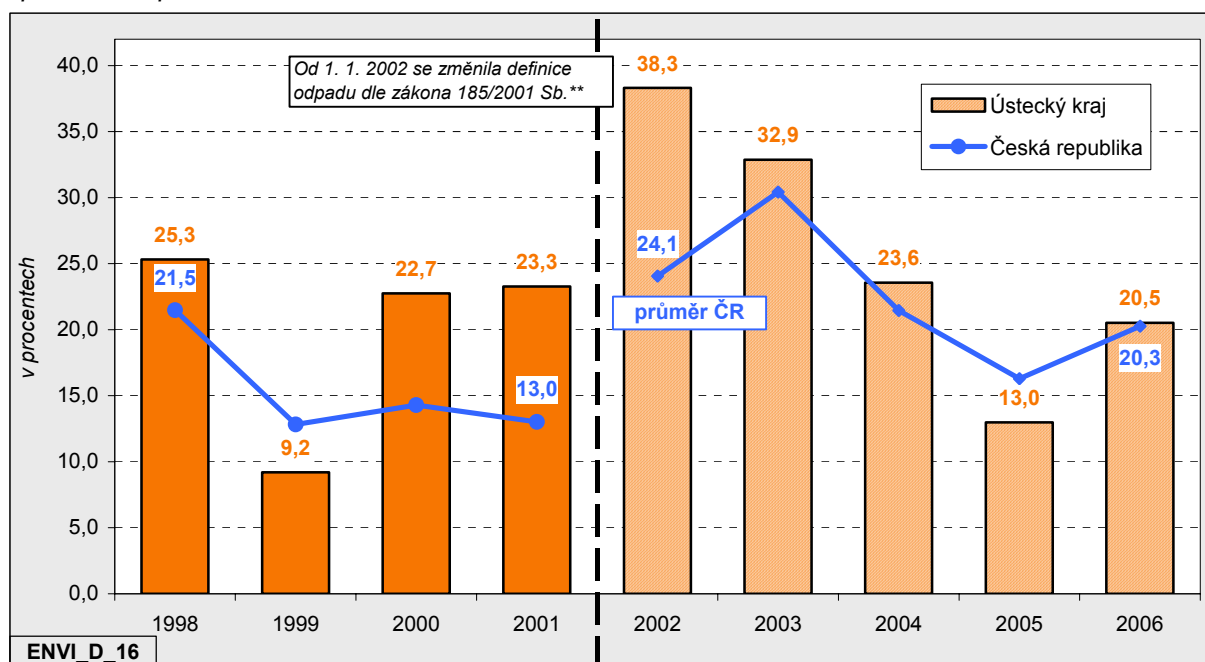

⁷³ Komunální odpad členěný do krajů ČR publikuje standardně ČSÚ od roku 2002. Ve Statistických ročenkách jednotlivých krajů je dostupná i **struktura komunálního odpadu** (běžný svaz odpadu, svaz objemného odpadu, odděleně sbírané složky a odpad z komunálních služeb). Tak jako v případě podnikového odpadu, i pokud jde o komunální odpad, probíhá v České republice souběžně s šetřením ČSÚ statistické zjišťování Ministerstva životního prostředí ČR.

mírně rostoucí, ale i tak se Ústecký kraj dlouhodobě pohybuje nad republikovým průměrem a patří mezi kraje s největším množstvím vytvořeného odpadu na jednoho obyvatele za rok (s výjimkou odděleně sbíraných složek komunálního odpadu jsou v kraji všechny ostatní složky na jednoho obyvatele nadprůměrné).

Podíl skládkování odpadů na celkovém nakládání s odpady v letech 1998-2006* (v %)

- podle sídla podniku

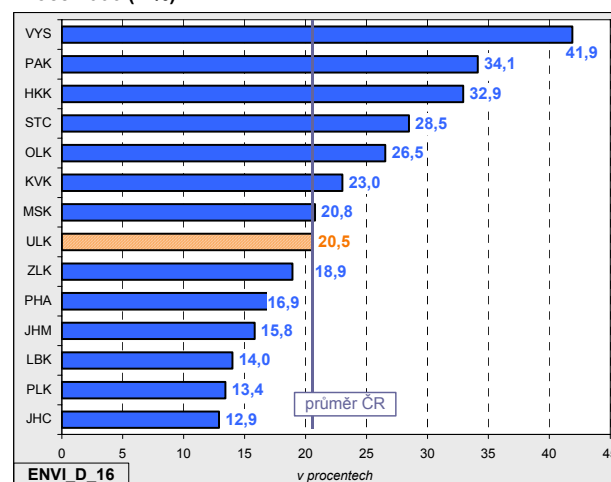
* Do roku 2001 se jedná o podíl na celkové produkci odpadů, od roku 2002 o podíl na celkovém nakládání s odpady (tzn. všechny odpady, se kterými se v daném roce nakládalo - vyprodukované, odebrané ze skladu a dovezené ze zahraničí).

** Do roku 2001 se jedná o nakládání zjišťované na straně původce odpadu (producenta); od roku 2002 se publikují údaje za všechny subjekty, které s odpadem nakládají. Od roku 2002 nejsou zahrnuty položky "nespecifikováno".

To, kolik se vyprodukuje ve společnosti odpadu, je samozřejmě úzce spjato s ekonomickou úrovní společnosti, s dostupnými technologiemi a v neposlední řadě s uvědomělostí každého jednotlivce⁷⁴. Samotný vyprodukovaný objem odpadu však neovlivňuje kvalitu životního prostředí přímo. Záleží také na tom, co se s takovým odpadem stane poté. Z tohoto důvodu ČSÚ sleduje proces následného využití či odstraňování odpadu ve svých statistických šetřeních velmi podrobně. Ve Strategii Ústeckého kraje jsou této problematice věnovány dva indikátory.

Prvním z nich je **podíl skládkování⁷⁵ odpadů na celkovém nakládání⁷⁶ s odpady**. Jak je vidět z předchozího grafu, podniky sídlící v Ústeckém kraji, které nakládají s odpady, ukládají v současnosti na skládky zhruba pětinu všech odpadů. To představuje republikový průměr (ještě před pěti lety to byl dvojnásobek průměru). V souvislosti s nakládáním s odpady je ovšem nutné znovu upozornit na to, že publikována data vystihují pouze odpad, s nímž nakládají podniky sídlící v kraji a navíc v poslední fázi před jeho odstraněním či využitím. To znamená, že odpad, který do krajských hodnot indikátoru nakonec vstupuje, nemusí ani skončit na skládkách

Podíl skládkování na celkovém nakládání s odpady v roce 2006 (v %)

⁷⁴ Zde se dotýkáme propojenosti environmentálního pilíře se (v této kapitole dosud nezmiňným) sociálním pilířem.

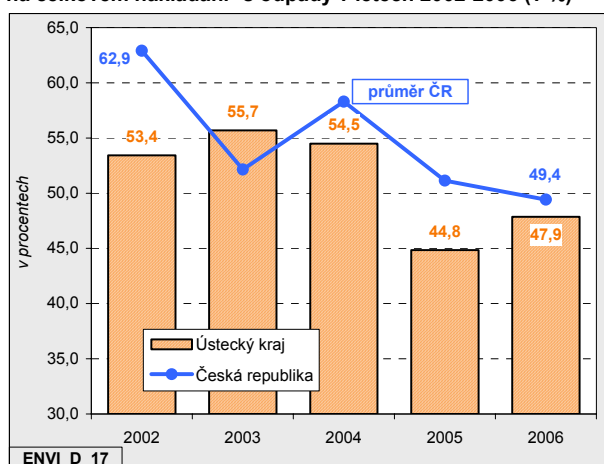
⁷⁵ Jedná se o ukládání odpadů v úrovni nebo pod úrovní terénu, úpravu půdními procesy, hlubinou injektáž a ukládání do povrchových nádrží.

⁷⁶ Nakládáním s odpady se rozumí jejich shromažďování, soustřeďování, sběr, výkup, třídění, přeprava a doprava, skladování, úprava, využívání a odstraňování. Zahrnují tedy nejen **odpady vyprodukované**, ale také **odebrané ze skladu** či **dovezené ze zahraničí**. To je také jeden z důvodů, proč je odpadu, s nímž se v daném roce nakládá, často více než odpadu, který je v daném roce vyprodukován.

v Ústeckém kraji (ale také naopak zde může být reálně skládkován odpad, se kterým nakládá podnik se sídlem mimo Ústecký kraj a v hodnotě indikátoru se to neobjeví).

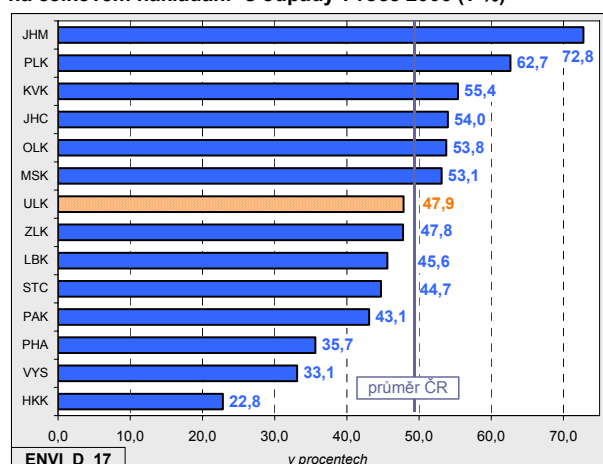
Druhým indikátorem sledujícím „konečný osud“ odpadu je **podíl materiálově⁷⁷ a energeticky⁷⁸ využitého odpadu na celkovém nakládání s odpady**. Na tento způsob nakládání s odpady nahlíží Strategie (na rozdíl od skládkování) jako na pozitivní způsob zpracování odpadu. Autoři Strategie však nijak nedefinovali, co považují za materiálové a energetické využití odpadu. Z přehledu indikátorů této priority se zdá, že zvolili pouze dvě ze standardně publikovaných kategorií nakládání s odpady (tj. „recyklaci, regeneraci, kompostování“ a „využití odpadu jako paliva“). Zcela opomenuty zůstaly ostatní způsoby využívání odpadů, jako například „rafinace použitých olejů k jejich znovupoužití“ či „využití odpadů pro terénní úpravy“, což je v nakládání z odpady nezanedbatelná položka (představuje zhruba stejné množství odpadu jako skládkovaný odpad v Ústeckém kraji a v České republice jako celku často i více).

Podíl odpadů materiálově a energeticky využitých na celkovém nakládání* s odpady v letech 2002-2006 (v %)

* Nakládání s odpady nezahnuje položku "nespecifikováno" při určování způsobu nakládání s odpadem.

Podíl odpadů materiálově a energeticky využitých na celkovém nakládání* s odpady v roce 2006 (v %)

* Nakládání s odpady nezahnuje položku "nespecifikováno" při určování způsobu nakládání s odpadem.

Proto jsme zde pojali materiálové a energetické využití odpadů podle širší definice (viz výše). Jak je z předchozích grafů patrné, podniky sídlící v Ústeckém kraji materiálově a energeticky využívají téměř polovinu všech odpadů. To představuje opět zhruba průměr ČR. Z takového porovnání však **nelze hodnotit ekologické smýšlení místních obyvatel**. Při hodnocení mezikrajských srovnání a hodnocení vývoje v čase je totiž nutné pamatovat na to, že hodnota indikátoru do značné míry závisí na odvětvové struktuře podniků, které odpady v kraji produkují (různá odvětví produkují různé odpady s různou využitelností) a jeho celková výše je odvislá také od přítomnosti (sídla) podniků, které s odpady mohou nebo umí dále nakládat (podniky, kterým původci svůj odpad předají k odstranění či využití).

PRIORITA E: POSÍLENÍ EKOLOGICKÉ FUNKCE KRAJINY

Poslední prioritou environmentálního pilíře je „**zajistit zlepšení ekologických funkcí krajiny pomocí diverzifikace ‚land-use‘ (systémem dílčích opatření a kontinuální péče o krajinu)**“. Jedná se o velmi širokou (obecně definovanou) oblast zájmu a působení a tomu také odpovídá široká škála vybraných indikátorů. Lze říci, že za tuto prioritní oblast Strategie byly do sady titulkových indikátorů zařazeny hned čtyři ukazatele⁷⁹ a další čtyři byly vybrány přímo pro tuto prioritu. Tématu využívání půdy jsme se také dotkli například v prioritě C tohoto pilíře a dokonce i v pilíři ekonomickém.

⁷⁷ **Materiálové využití** zahrnuje do roku 2004 všechny způsoby využití odpadů ve vlastním zařízení (s výjimkou využití odpadu jako paliva – viz energetické využití) a dále zahrnuje využití odpadu na terénní úpravy. Od roku 2005 je navíc přidáno také zpracování autovraků, využití odpadů na rekultivace skládek, ukládání odpadů jako technologický materiál na zajištění skládek, kompostování a protektorování pneumatik.

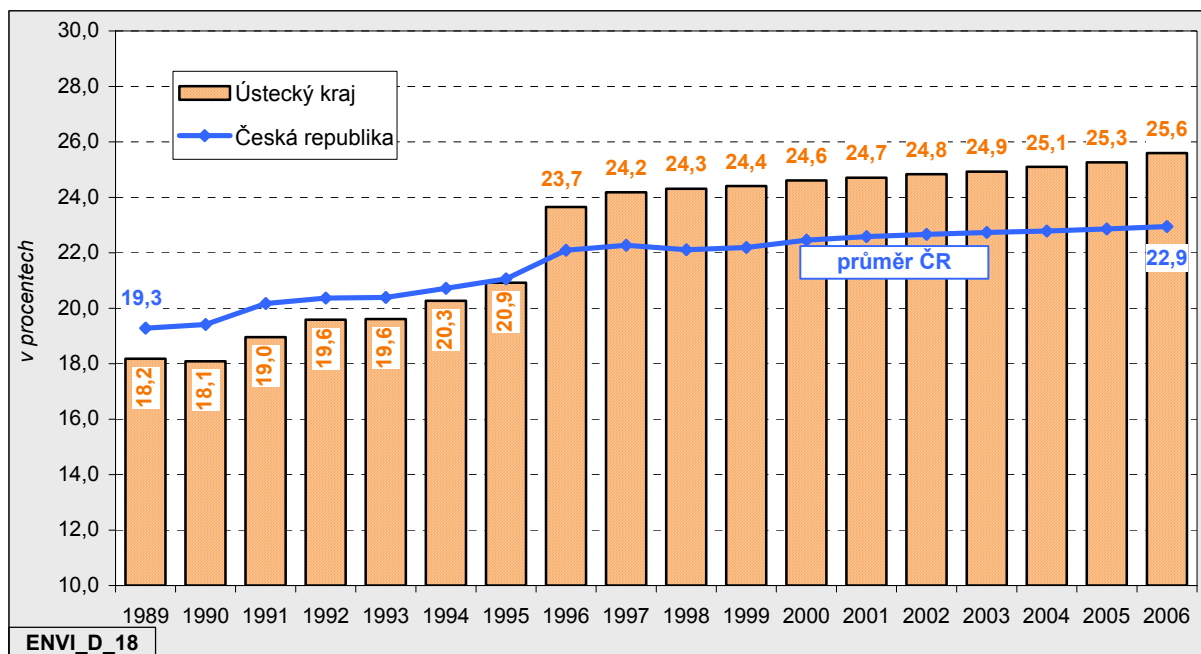
⁷⁸ **Energetické využití** odpadů zahrnuje využití odpadů jako paliva nebo jiným způsobem k výrobě energie.

⁷⁹ Přestože „jdou“ titulkové indikátory napříč všemi pilíři, většinou lze určit jednu prioritu, k níž primárně náleží. K prioritě E environmentálního pilíře lze přiřadit zornění, lesnatost, podíl zvláště chráněných území kraje a patrně také podíl obcí se zpracovanou environmentální politikou.

Prvním indikátorem priority je **podíl trvalých travních porostů na celkové rozloze zemědělské půdy**. Trvalé travní porosty (tj. louky a pastviny) jsou na rozdíl od orné půdy chápány jako ekologicky stabilní. Jak je patrné z níže uvedeného grafu, v současné době představují v Ústeckém kraji asi čtvrtinu celkové rozlohy zemědělské půdy (připomeňme, že zorány jsou dvě třetiny) a kraj tak patří k těm, na jejichž území jsou trvalé travní porosty zastoupeny nadprůměrně. Mezi jednotlivými regiony kraje však existují značné rozdíly. V zemědělských oblastech na jihu je rozloha pastvin a luk podprůměrná a víceméně stabilní. Naopak v ostatních okresech je jejich rozloha vyšší – většina se částečně rozkládá v hornatých oblastech Českého středohoří, Labských pískovců či Krušných a Lužických hor, pěstování zemědělských plodin na orné půdě

Podíl trvalých travních porostů na celkové rozloze zemědělské půdy v letech 1989-2006 (v %)

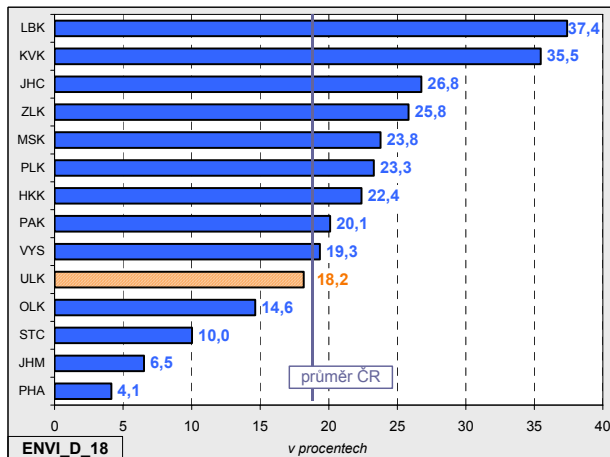
Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální (ČÚZK); výpočet ČSÚ

je zde obtížné (po přechodu na tržní hospodářství často nerentabilní) a zemědělství se (i s podporou dotační politiky ČR či EU) zaměřuje často na rozšíření luk a pastvin⁸⁰. Dalším důvodem vyšší rozlohy trvalých travních porostů v kraji jsou také probíhající rekultivace bývalých dolů (přechod z kategorie tzv. ostatních pozemků do kategorie trvalých travních porostů). O těchto procesech jsme již několikrát hovořili, například v souvislosti s lesnatostí (viz kapitola 3.1) či v prioritě C environmentálního pilíře (zastavěné a ostatní plochy v kraji).

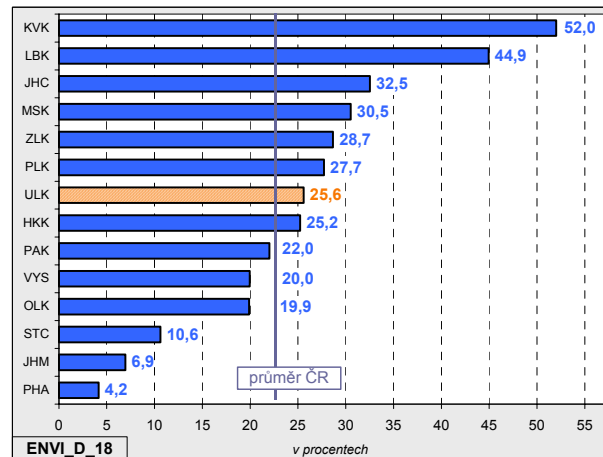
Podíl trvalých travních porostů na celkové rozloze zemědělské půdy v roce 1989 (v %)

Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální (ČÚZK); výpočet ČSÚ

Podíl trvalých travních porostů na celkové rozloze zemědělské půdy v roce 2006 (v %)

Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální (ČÚZK); výpočet ČSÚ

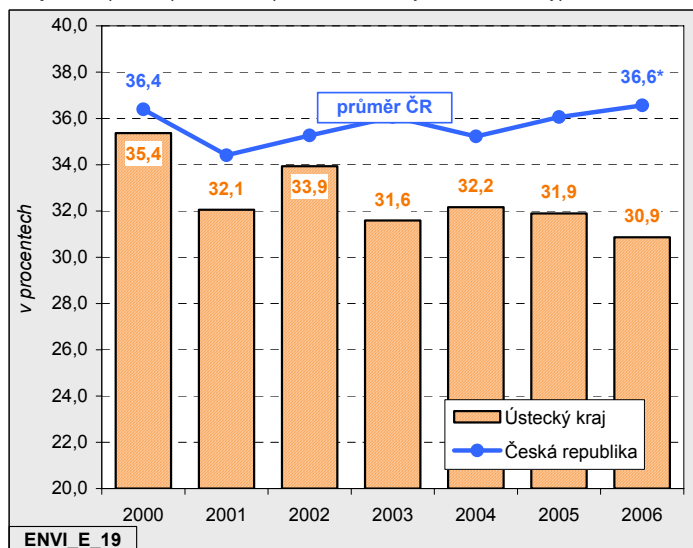

⁸⁰ Například k velkému převodu orné půdy na trvalé travní porosty došlo mezi lety 1995 a 1996 na hřebenu Krušných hor.

Dalším indikátorem je **podíl listnatých dřevin na celkovém zalesňování**. Ukazatel je kvalitativním doplňkem ke kvantitativnímu titulkovému indikátoru lesnatosti (viz kapitola 3.1). Této problematice jsou věnovány také dva indikátory na národní úrovni hodnocení udržitelného rozvoje ČR a tudíž byly zařazeny v kapitoly 2 této publikace (jedná se o **podíl listnatých lesů na celkové rozloze lesů** a **index defoliace**). Při hodnocení kvality lesů je v současné době (i legislativně) kladen velký důraz na listnaté dřeviny, které jsou přirozenou skladbou lesů v ČR a kterých v důsledku upřednostnění monokulturního pěstování rychleji rostoucích jehličnanů již

Podíl listnatých dřevin na celkovém zalesňování* v letech 2000-2006 (v %)

Zdroj: Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem; výpočet ČSÚ

* Do roku 2005 podniky se sídlem v kraji s 20 a více zaměstnanci a subjekty hospodařící na lesních pozemcích s rozlohou 200 ha a více

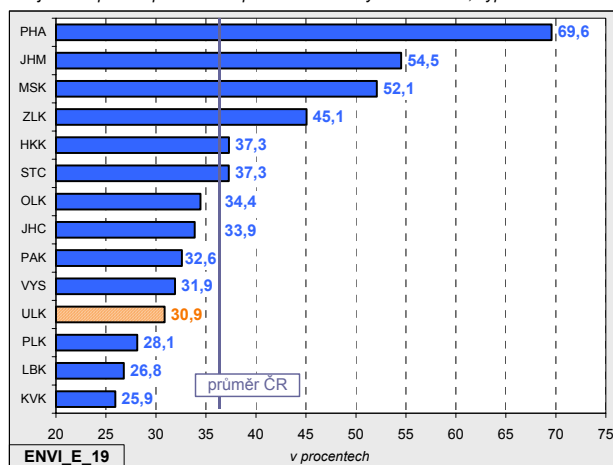
několik staletí ubývá. V Ústeckém kraji je ovšem **podíl listnatých dřevin v lesích** nadprůměrný. **Podíl listnatých dřevin na celkovém zalesňování** je však v porovnání s republikovým průměrem dlouhodobě podprůměrný.

Zvolený indikátor (sestavený jako podílový) ovšem nezachycuje například dlouhodobý pokles rozlohy zalesňovaných pozemků v Ústeckém kraji, neboť se současně s tím snižují i plochy zalesňované listnatými dřevinami. Proto by bylo patrně vhodné hodnotit zvolený indikátor v kombinaci například s ukazatelem podílu zalesňování na celkové rozloze lesů (či podílem zalesňování listnatými dřevinami na celkové rozloze listnatých lesů). Zajímavým ukazatelem může být také například vývoj rozlohy holin v Ústeckém kraji⁸¹.

Na závěr připomeňme, že vedle míry poškození lesů, těžby dřeva či probíhajících rekultivací se na míře zalesňování v České republice stále více projevují také dotační programy ČR a EU na obnovu lesů, které jednoznačně preferují dřeviny listnaté. Například velký nárůst zalesňovaných ploch v České republice mezi lety 2005-2006 byl patrně důsledkem vyhlášení dotačních programů po vstupu České republiky do Evropské unie. Schvalovací proces je však v porovnání například s převodem orné půdy na louky a pastviny (trvalé travní porosty) relativně dlouhý, a proto se tyto změny projeví třeba i s několikaletým zpožděním.

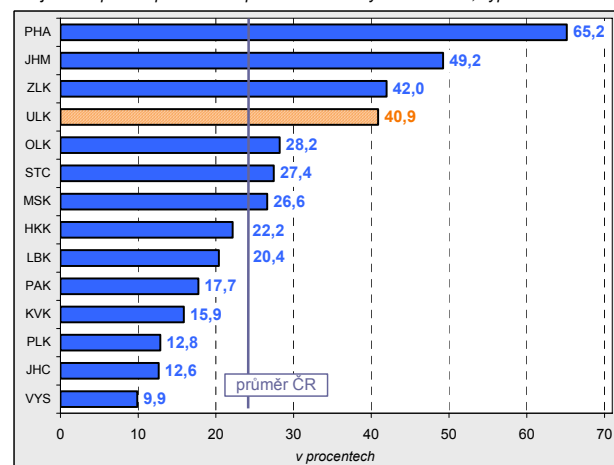
Podíl listnatých dřevin na celkovém zalesňování v roce 2006 (v %)

Zdroj: Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem; výpočet ČSÚ

Podíl listnatých dřevin na celkové rozloze lesů v roce 2006 (v %)

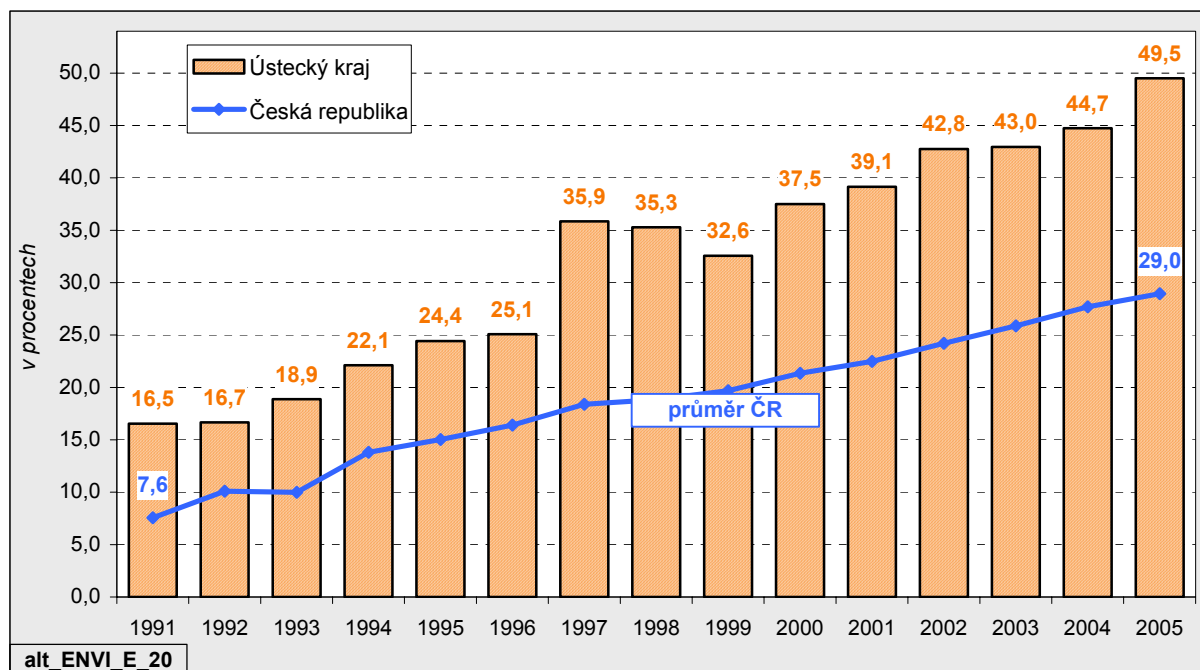
Zdroj: Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem; výpočet ČSÚ

⁸¹ Holiny = půda krátkodobě nebo dočasně odlesněná při obnově lesa. Data pravidelně zveřejňuje Ústav pro hospodářskou obnovu lesů Brandýs nad Labem.

Přestože se problematice odpadů věnovala celá předchozí priorita, k tématu se vracíme i v této prioritě, a to s indikátorem **podíl obcí do 2 000 ekvivalentních⁸² obyvatel napojených na čističku odpadních vod** (jediný indikátor této priority, který se přímo nevztahuje k půdě a jejímu využití). Podle právních předpisů České republiky musí mít obce nad 2 000 ekvivalentních obyvatel čističku odpadních vod. Pro menší obce, které mají veřejnou kanalizaci, platí v podstatě totéž, neboť musí splňovat podmínky, které mají stanoveny v povolení na vypouštění odpadních vod do vod povrchových. Bohužel z datových zdrojů ČSÚ nelze přesně stanovit, které obce dosahují hodnoty 2 000 ekvivalentních obyvatel a které ne, a proto jsme zvolili

Podíl obcí do 2 000 obyvatel napojených na kanalizaci s koncovou čistírnou odpadních vod v letech 1991-2005 (v %)

jako alternativní ukazatel alespoň **podíl obcí do 2 000 obyvatel napojených na kanalizaci s koncovou čistírnou odpadních vod** (graf výše). V současné době je v Ústeckém kraji připojeno na kanalizaci více než 59 % všech malých obcí do 2 000 obyvatel. Z nich je téměř 84 % napojeno na čističku odpadních vod. Z celkového počtu malých obcí je tak **na čističku napojena téměř polovina z nich**, což představuje nadprůměrné pokrytí malých obcí kanalizací s čističkou v porovnání s republikovým průměrem. Pokud jde o vývoj indikátoru, je nutné mít na paměti, že meziroční výkyvy v rostoucím trendu mohou být vedle existence čističky způsobeny také obcemi, které překročí v daném roce hranici 2 000 obyvatel (tzn. že v jednom roce je obec zařazena mezi malé obce do 2 000 obyvatel a v následujícím roce může být mezi obcemi většími). Současně s tím se při hodnocení tohoto indikátoru nesmí zapomínat to, že zachycuje počet obcí, které čističku mají, nikoliv počet obyvatel na ni napojených⁸³.

Posledním indikátorem této priority je **podíl zemědělsky neobhospodařované půdy z celkové rozlohy zemědělské půdy**. Jedná se o indikátor, jehož data má Český statistický úřad k dispozici z Agrocensu 2000

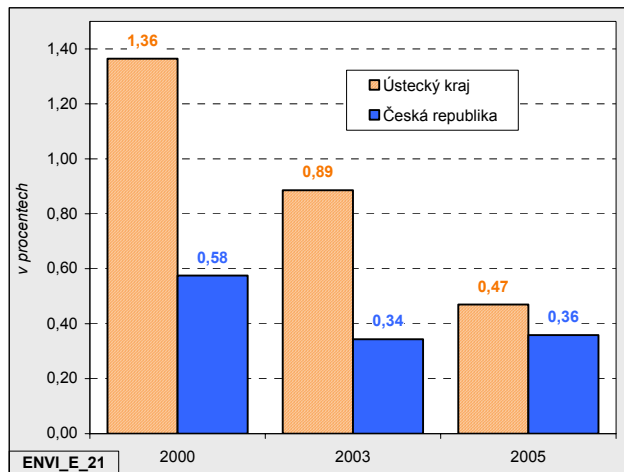
⁸² „Ekvivalentní obyvatel“ (EO) je jednotka, kterou se kvantifikuje kapacita čistíren odpadních vod, jako průměrná produkce odpadu jedním obyvatelem za den (60 g BSK₅ za den). Ze vzorců, které se používají k odhadu produkce odpadních vod v obci, vyplývá, že na jednoho obyvatele v menší obci připadá méně než jeden ekvivalentní obyvatel produkce odpadních vod. Ovšem k celkovému stanovení počtu ekvivalentních obyvatel je nutno přičíst ještě produkci odpadních vod z průmyslových a zemědělských podniků. Může se tedy stát, že i malá obec produkuje více odpadních vod na jednoho bydlícího obyvatele než jednoho ekvivalentního obyvatele (a obráceně).

⁸³ Stačí, aby v jedné části obce byla kanalizace a čistička odpadních vod a obec je celá automaticky zařazena mezi obce s tímto technickým vybavením, přestože ostatní části obce (třeba i několik kilometrů vzdálené) ke kanalizaci a čističce přístup nemají. Díky každoročnímu šetření Českého statistického úřadu jsou sice k dispozici počty obyvatel napojených na kanalizaci a čističku odpadních vod, ale tato data jsou bohužel dostupná pouze za jednotlivé kraje, nikoliv za jednotlivé obce (či podle velikostních skupin obcí). Data o počtu obyvatel v obcích napojených na kanalizaci jsou k dispozici pouze ze Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001, nikoliv však o počtu obyvatel napojených na čističku odpadních vod.

a ze Strukturálních šetření v zemědělství⁸⁴. Jak je patrné z níže uvedeného grafu, v Ústeckém kraji představovaly v roce 2005 neobhospodařované pozemky zhruba půl procenta celkové rozlohy zemědělské půdy, což je i přes značný pokles v posledních letech stále nadprůměrná hodnota. Podobně jsou na tom i další příhraniční kraje, na jejichž území se rozkládají rozsáhlé horské či podhorské oblasti.

Podíl zemědělsky neobhospodařované* půdy z celkové rozlohy zemědělské půdy (%)

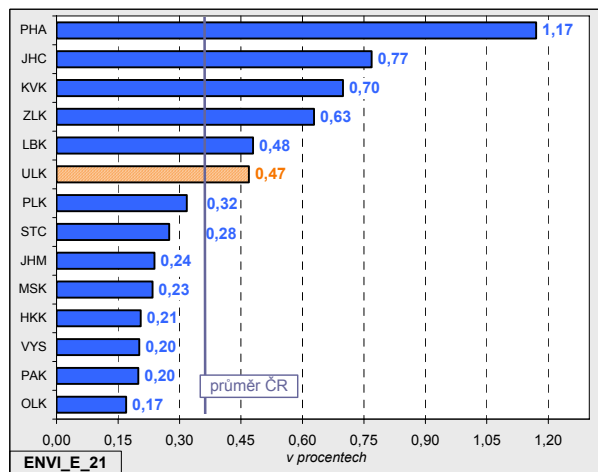
Zdroj: ČSÚ Agrocensus 2000 a Strukturální šetření v zemědělství

* Nevyužívaná zemědělská půda představuje plochy dříve používané jako zemědělská půda, která se však již dlouhodobě neobdělává (z hospodářských, společenských nebo jiných důvodů) a která již není zapojena do systému střídání plodin. Orná půda ležící ladem se sem nezapočítává.

Podíl zemědělsky neobhospodařované* půdy z celkové rozlohy zemědělské půdy v roce 2005 (%)

Zdroj: ČSÚ Strukturální šetření v zemědělství

* Nevyužívaná zemědělská půda představuje plochy dříve používané jako zemědělská půda, která se však již dlouhodobě neobdělává (z hospodářských, společenských nebo jiných důvodů) a která již není zapojena do systému střídání plodin. Orná půda ležící ladem se sem nezapočítává.

⁸⁴ Stejný zdroj byl použit například u indikátoru podíl ekologicky obhospodařované půdy (viz kapitola 3.2 Ekonomický pilíř, Priorita C). Data jsou k dispozici každé dva až tři roky; v roce 2008 budou publikovány údaje z šetření v roce 2007.